

ปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติจากมุมมอง วัจนปฏิบัติศาสตร์ : การศึกษาคำบอกเวลา¹ Discourse of Speech Contest in Honor of His Majesty from Pragmatic Perspective: Time Markers Study

สุภักซ์ สุธนภิญโญ (Suphakkhatat Suthanaphinyo)²
วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (Wirat Wongpinunwatana)³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำบอกเวลา โดยใช้ข้อมูลจากปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 65 ตัวบท และใช้แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ของ Levinson เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า คำบอกเวลาที่ปรากฏในปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ มีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสาร 6 ประการ ได้แก่ 1. เพื่อให้ข้อมูลหรือแจ้งสารไปยังผู้รับสาร 2. เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม 3. เพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์ 4. เพื่อโน้มน้าวใจ 5. เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร และ 6. เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งช่วยให้การสื่อสารบรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ คำบอกเวลายังสะท้อน โลกทัศน์และวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หัวข้อ ปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

This article is a partial of Thesis entitled Discourse of Tertiary Education Speech Contest in Honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great

² นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master degree student in Thai Language program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assistant Professor in Thai Language program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

Corresponding Author, E-mail: wirat@kku.ac.th

รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรีว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่อีกพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย

คำสำคัญ: ปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ, คำบอกเวลา, วัจนปฏิบัติศาสตร์

Abstract

This research was conducted to study the time markers from 65 texts of the discourse of Tertiary Education Speech Contest in Honor of His Majesty. Through Levison's pragmatic framework analysis. The findings revealed that the time markers found in the discourse served six communicative functions : 1) to inform or convey a message to a receiver, 2) to make abstract ideas more concrete, 3) to create literary art techniques, 4) to persuade the audience , 5) to deliver ideas and feelings to a receiver, and 6) to honor His Majesty King. In addition, the time markers also reflected the notion that Thai society regarded His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great, the ninth monarch of the Chakri Dynasty, as the King of Kings in Thai history.

Keywords: discourse of speech Contest in Honor of His Majesty, time markers, pragmatics.

1. บทนำ

“เวลา” เป็นสิ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิตและสังคมมนุษย์ทุกอารยธรรมมาช้านาน เวลาที่สังคมมนุษย์จึงมีความสัมพันธ์กันโดยสะท้อนผ่าน “คำบอกเวลา” ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยน และถ่ายทอดจากอดีตถึงปัจจุบันดังที่นิโลบล ภูระย้า (2556: 1) กล่าวไว้ว่า

“การเรียนรู้เรื่องของเวลานี้เองที่ทำให้มนุษย์รู้จักการกำหนดช่วงเวลาด้วยการถ่ายทอดทางภาษา เกิดเป็น “คำบอกเวลา” ขึ้นมาเพื่อใช้สื่อสารซึ่งกันและกัน ในแต่ละสังคมต่างก็มีคำบอกเวลาและวิธีการบอกเวลาที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาเรื่องเหล่านี้จะทำให้เราเข้าใจความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ที่สะท้อนผ่านทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น”

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “คำบอกเวลา” เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์โดยปรากฏในรูปของภาษาพูด เช่น การสนทนาทั่วไป การอภิปรายในการประชุม การแสดงละคร เป็นต้น ส่วนภาษาเขียนอาจจะปรากฏในรูปแบบของบทความ วิชาการ สารคดี นวนิยาย เป็นต้น นอกจากนี้ “คำบอกเวลา” ยังใช้ในการพูดและเขียนในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ อาทิ การสนทนาในชีวิตประจำวัน การเขียนบันทึกส่วนตัว ส่วนโอกาสที่เป็นทางการ ได้แก่ การเขียนหนังสือราชการ การกล่าวปราศรัย การพูดสุนทรพจน์ เป็นต้น

การพูดสุนทรพจน์มีความสำคัญในฐานะที่เป็นการพูดในโอกาสพิเศษและเป็นการพูดในที่ประชุมชน ทำให้ผู้พูดได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ความเชื่อได้ตามความต้องการของผู้พูด เพราะการพูดสุนทรพจน์ถือเป็นการพูดคนเดียว (Monologue) ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบกับผู้พูด ผู้พูดจึงต้องนำเสนอความรู้ ความคิด และความเชื่อของตนเองให้ชัดเจน นอกจากนี้สุนทรพจน์ยังมีคุณค่าในฐานะที่เป็นพื้นที่ให้ผู้พูดได้แสดงความสามารถด้านการใช้ภาษา ชื่นเชิงทางวาทศิลป์ และนำเสนอความคิดที่สร้างสรรค์ จรรโลงสังคม ดังนั้นการกล่าวสุนทรพจน์จึงต้องมีการร่างบทพูดหรือต้นฉบับไว้ล่วงหน้าแล้วจึงนำไปแสดงต่อผู้ฟัง บทสุนทรพจน์จึงนับว่าเป็นหัวใจของการกล่าวสุนทรพจน์ พชร บัวเพียร (2541: 23) กล่าวถึงความสำคัญของบทสุนทรพจน์ว่า

“การเขียนต้นฉบับสุนทรพจน์หรือบทสุนทรพจน์ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้เขียนบทสุนทรพจน์จะต้องมีความสามารถทางการใช้ภาษาเป็นอย่างดี มีความรอบรู้อย่างลึกซึ้ง เข้าใจวัตถุประสงค์ของการพูด โอกาสและความสำคัญ ตลอดจนบุคลิกส่วนตัวและความสัมพันธ์ของผู้พูดกับผู้ฟังที่เกี่ยวข้องกันด้วย”

การประกวดสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” โดยสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2543 ต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน (พ.ศ. 2560)⁴ มีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ถือเป็นโครงการหนึ่งที่ส่งเสริมกิจกรรมด้านภาษาไทยของเยาวชนระดับอุดมศึกษา และการจัดประกวดสุนทรพจน์นี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ให้สังคมไทยเรียนรู้และน้อมนำพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่อง “การส่งเสริมคนดี” ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาประเทศได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนไทยได้รู้จักการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง กล่าวแสดงออก และรู้จักการพูดสุนทรพจน์ รวมทั้งได้ศึกษาพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตต่อไป จึงเป็นโครงการที่กระตุ้นให้นักศึกษาอุดมศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ทั่วประเทศให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของสุนทรพจน์ (สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2549)

บทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ถือว่าเป็นปริจเฉท⁵ ที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือเป็นภาษาที่มีการผสมผสานระหว่างภาษาเขียนและภาษาพูด เพราะผู้เข้าประกวดต้องเขียนบทพูดมาแล้วจึงนำไปกล่าวสุนทรพจน์ตามต้นฉบับที่เตรียมมาก่อนแล้ว ผู้เข้าประกวดจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญในการวางลำดับโครงสร้าง การนำเสนอข้อมูลหรือพรรณนา รวมทั้งการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาระดับพิธีการหรือทางการ คำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม สละสลวย เพราะวัตถุประสงค์ของการประกวดสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรตินั้นมุ่งเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล

⁴ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 เป็นต้นมา จัดการประกวดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบรมราชจักรีวงศ์

⁵ ปริจเฉท (Discourse) ในบทความนี้หมายถึง ภาษาที่สูงกว่าระดับประโยค สตับบส์ (Stubbs, 1983 อ้างใน ณัฏพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 2) กล่าวว่า ปริจเฉท (discourse) คือ “Language above the sentence or above the clause” ซึ่งหมายถึง ภาษาในระดับสูงกว่าประโยคหรืออนุพยางค์ ซึ่งแฮร์ริส (Harris 1951) เป็นคนแรกที่ชี้ให้เห็นว่า ปริจเฉทต่างจากประโยค ที่นำมาเรียงต่อกันอย่างละเอียดตรงที่ปริจเฉทมีโครงสร้าง (structure) โครงสร้างของหน่วยภาษาที่สูงกว่าในระดับประโยคนี้ มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ชัดเจน

อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นประการสำคัญ ผู้เข้าประกวดจึงต้องเขียนบทพูดสุนทรพจน์ให้มีความโดดเด่นและน่าสนใจทั้งในด้านเนื้อหาและถ้อยคำภาษาที่ใช้ โดยเฉพาะการใช้ “คำบอกเวลา” ที่ปรากฏเป็นลักษณะเด่นที่ผู้เข้าประกวดเลือกใช้ ในการเรียบเรียงบทพูดของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อ 60 ปีที่ผ่านมา การก่อสร้างเขื่อนภูมิพล คือจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนกระแสน้ำเป็น “พลังงานไฟฟ้า” เพื่อสร้างพลังชีวิตบวงพระชาและสลายปัญหาเกษตรกรรม

50 ปีที่ผ่านมา ผืนดินที่แห้งแล้ง ก็กลายเป็นดินที่ชุ่มเย็นด้วยความชุ่มชื้นจาก “ฝนหลวง”

40 ปีที่ผ่านมา จากความไร้ค่าของเกลบ กลายเป็น “พลังงานความร้อน” ที่ทรงคุณค่า

30 ปีที่ผ่านมา ขยะมูลฝอยในครัวเรือนเปลี่ยนสภาพเป็น “แก๊สชีวภาพ”

20 ปีที่ผ่านมา คุณคลองที่เน่าเสียก็เปลี่ยนเป็นคลองสวยน้ำใสด้วย “พลังกังหันน้ำชัยพัฒนา”

10 ปีที่ผ่านมา “สบู่ดำ” พืชมีพิษสามารถแก้วิกฤตน้ำมันแพงด้วยนำไปผลิตเป็นน้ำมัน “ไบโอดีเซล”

(พรหมมินทร์ ประไพพงษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็น “คำบอกเวลา” ที่ใช้ในปริชยเหตุสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่นอกจากมีรูปคำบ่งชี้เวลาแล้วยังทำหน้าที่ในการสื่อความหมายอีกด้วย กล่าวคือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูล ทำให้เกิดกลวิธีทางวรรณศิลป์ และเพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปริชยเหตุตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มหน้าที่นิยม บราวน์และยูล (Brown and Yule 1983 อ้างใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 4) ทั้งสองกล่าวถึงการวิเคราะห์ปริชยเหตุไว้ว่า

“The analysis of discourse is, necessarily, the analysis of language in use. As such, it cannot be restricted to the description of linguistic forms independent of the purposes or functions which those forms are designed to serve in human affairs. While some linguists may concentrate on determining the formal properties of a language, the discourse analyst is committed to an investigation of what language is used for.”

จากมุมมองข้างต้น บรรวณและยูลเสนว่า การวิเคราะห์ปริศนาจะต้องเป็นการวิเคราะห์ภาษาในบริบทการใช้เพราะเราไม่อาจศึกษาภาษาโดยไม่พิจารณาหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการใช้ภาษานั้น ๆ ทั้งนี้ตรงกับแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ดังที่กฤษดาภรณ์ หงส์ตารมภ์และธีรณัฐ โชคสุวนิช (2551: 12) กล่าวว่า

“วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นอีกมุมมองหนึ่งหรืออีกแนวทางหนึ่งในการศึกษาภาษา เป็นมุมมองหรือแนวทางที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับผู้ใช้โดยให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการ ใช้ภาษาและกระบวนการทางปริศนาที่ทำให้ผู้ใช้ภาษารับรู้และสามารถ ตีความเจตนาของผู้พูด”

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาคำบอกเวลาในภาษาไทย มีผู้ศึกษาไว้จำนวนหนึ่ง ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทย (2515) ของน้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม งานวิจัย เรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2534) ของอรุณ สุวรรณรัตน์ งานวิจัยเรื่องอุปลักษณะเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (2543) ของ เดล ควาลโฮม งานวิจัยเรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทยใต้ (2540) ของรุ่งอรุณ ทีฆชุนหะเยียร งานวิจัยเรื่อง คำบ่งชี้เวลาในภาษาไทย (2546) ของปราณี กุลละวณิช งานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษา จ้วงสำงซี (2547) ของสุยถาย หยู งานวิจัยเรื่องคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นใต้ (2548) ของมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ งานวิจัยเรื่องเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ กับภาษาซาไกแต่นแอน อำเภอบำบอน จังหวัดพัทลุง (2553) ของมธุรส คุ่มประสิทธิ์

งานวิจัยเรื่องพัฒนาการของคำบอกเวลาในภาษาไทย (2553) ของณัฐวรรณ ชังใจ งานวิจัยเรื่องการศึกษาคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นอีสานในพื้นที่ภาคอีสานตอนบน (2556) ของนิโลบล ภูระย้า งานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบคำบอกเวลาที่สะท้อนโลกทัศน์ในภาษาไทยกับภาษาพม่า (2559) ของราตรี แจ่มนิยม งานวิจัยเรื่อง และคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นกลาง (2562) ของมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาคำบอกเวลาด้านโครงสร้างและความหมาย กลุ่มข้อมูลที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่น ภาษาถิ่นตระกูลไท นอกจากนี้ยังศึกษาพัฒนาการ (ศึกษาเชิงประวัติและเปรียบเทียบข้ามสมัย) รวมทั้งการศึกษามโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านคำบอกเวลาอีกด้วย แต่ยังไม่พบว่ามีการวิจัยใดศึกษาโดยใช้กลุ่มข้อมูลที่มาจากการพูดในที่ประชุมชนโดยเฉพาะการกล่าวสุนทรพจน์ และยังไม่มีการวิจัยใดที่ศึกษาคำบอกเวลาด้วยแนวคิดงานปฏิบัติศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำบอกเวลาในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ จากมุมมองงานปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ซึ่งมีคำถามวิจัยว่า คำบอกเวลาที่ปรากฏในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ผู้เข้าประกวดเลือกใช้นั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสื่อสาร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคำบอกเวลาในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ

3. ขอบเขตและข้อมูลของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลภาษาจากบทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ได้รับรางวัลจากการประกวด (รางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศและชมเชย) ในรอบชิงชนะเลิศ ระดับประเทศ ตั้งแต่ครั้งที่ 1-18 ระหว่างปีพุทธศักราช 2543 - 2560 ซึ่งเป็นตัวแทนในรอบเตรียมตัวมาล่วงหน้าเท่านั้น โดยสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ รวบรวมข้อมูลได้ทั้งสิ้น 65 ตัวบท

4. แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับคำบอกเวลา (Time Markers)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของ “เวลา” ว่า ช่วงระยะเวลาที่ยาวนานที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ โดยนิยามกำหนดขึ้นเป็นครุ คราว วัน เดือน ปี เป็นต้น

ฟิลล์มอร์ (Fillmore, 1997 อ้างถึงในนิโลบล ภูระย้า, 2556: 27) กล่าวถึง “การบ่งชี้เวลา” ในภาษาว่า

“เป็นการกล่าวถึงเวลาที่แสดงว่ามีการติดต่อสื่อสารเกิดขึ้น การศึกษาคำบอกเวลาถือเป็นหลักเกณฑ์การบ่งชี้เวลา การบ่งชี้เวลามี 2 รูปแบบ ได้แก่การแสดงความหน่วยของเวลา เช่น “8 นาฬิกา” “วันนี้” “10 ปีที่แล้ว” และไม่ใช่การแสดงความหน่วยของเวลาซึ่งจะอยู่ในขอบเขตของหน่วยคำไมเอิสระ ในที่นี้คือ กาล โดยอาจจะรวมทั้งที่เป็นคำและคำศัพท์ที่เกิดจากการประกอบคำ เช่น “ตอนนี้” “หลังจากนั้น” “เมื่อ” และ “ในอดีต” เป็นต้น

คอมรี (Comrie, 1985 อ้างถึงในนิโลบล ภูระย้า, 2556: 27) กล่าวถึง “การแสดงเวลา” ไว้ว่า การแสดงเวลาอาจจำแนกออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับคำ ระดับที่เป็นการประกอบคำ และระดับที่เป็นหมวดหมู่ทางไวยากรณ์

จากความหมายของคำบอกเวลาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คำบอกเวลา หมายถึง คำ วลี ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับเวลาและทำหน้าที่บ่งชี้จุดของเวลาและระยะของเวลา ทั้งนี้ คำบอกเวลาในภาษาไทย จะไม่เกี่ยวข้องกับ กาล (Tense) ซึ่งเป็นหมวดหมู่ทางไวยากรณ์เพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับ วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

Levinson (1983 อ้างในอัจฉรา เฟ่งพานิช, 2551: 2) ได้ให้ความหมายของ วัจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ว่า คือการศึกษาถึงการใช้ภาษาหรือการสื่อความหมายของถ้อยคำ โดยนำเอาบริบท (context) มาพิจารณาด้วย

สุจริตลักษณ์ ตีผดุง (2552: 1) กล่าวว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาความหมายที่สื่อสารโดยผู้พูด (หรือผู้เขียน) และความหมายที่ตีความโดยผู้ฟัง (หรือผู้อ่าน) ซึ่งในที่นี้คือผู้รับสารเป็นเรื่องของการวิเคราะห์หว่าผู้พูดต้องการให้ถ้อยคำที่พูดออกไปสื่อความหมายอะไร มากกว่าการวิเคราะห์หว่าคำและวลีที่ประกอบกันเป็นถ้อยคำนั้น มีความหมายอะไร

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2555: 7) กล่าวว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์ คือศาสตร์ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในบริบทต่าง ๆ หรือวิถีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำในสถานการณ์การสื่อสาร และวิถีที่ผู้ฟังตีความถ้อยคำเหล่านั้นในบริบท นักวัจนปฏิบัติศาสตร์มิได้ศึกษาความหมายที่มาจากระบบภาษา (ความหมายตามรูปภาษา) แต่สนใจการใช้ความหมายที่ผู้ร่วมในการสื่อสารเจตนาสื่อในสถานการณ์นั้น ๆ

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2560: 164) กล่าวว่า การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้ใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ในความสนใจศึกษา ทั้งนี้ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ อาทิ เพื่อสื่อสารความคิด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง เพื่อความสุภาพ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน เพื่อโน้มน้าวใจ ฯลฯ

จากนิยามข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาการใช้ถ้อยคำภาษาที่สื่อความหมายโดยผู้ส่งสาร (ผู้พูดหรือผู้เขียน) และตีความโดยผู้รับสาร (ผู้ฟังหรือผู้อ่าน) โดยไม่ได้มุ่งศึกษาถ้อยคำภาษาด้วยกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ แต่เน้นศึกษาเจตนาของการใช้ถ้อยคำภาษาและอาศัยบริบทเข้ามาพิจารณาาร่วมด้วย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

5. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางภาษาศาสตร์ โดยใช้แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปริชเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ผู้เข้าประกวดใช้คำบอกเวลาโดยมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารดังต่อไปนี้

6.1 เพื่อให้ข้อมูลหรือแจ้งสารไปยังผู้รับสาร

การอ้างถึงคือการอ้างถึงบุคคลหรือสิ่งอื่นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น เหตุการณ์ คำกล่าวหรือข้อคิดเห็นของบุคคล ในมุมมองของนักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ ลาซัน (Larson 1986: 28 อ้างในสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2560: 166) กล่าวว่า การสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งสารเป็นวาทศิลป์แบบหนึ่งที่ใช้ในการโน้มน้าว ซึ่งเกิดจากการที่ผู้พูดใช้วิธีอ้างถึงหรือบุคคลอื่นประกอบการสนทนา เช่นเดียวกับขั้นตอนการโน้มน้าวใจของมอนโรว์ (1967) ที่จัดให้การสร้างภาพหรือการอ้างถึงหรือบุคคลอื่นเป็นขั้นตอนหนึ่งของการโน้มน้าวใจ

จากการศึกษาพบว่า การอ้างถึงในปริชเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ผู้เข้าประกวดเลือกใช้ ปรากฏการอ้างถึงคำบอกเวลา สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

6.1.1 การอ้างถึงพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส

ตัวอย่างที่ 1

“นับรายนับพันพระราชดำรัสที่ตรัสแจ้ง ประดุจได้นำแสงเดือน แสงสุริย ความสมบูรณ์แห่งปฐพี ความเสรีแห่งภาคล ความโลเย็นแห่งห้วงชลมาประกอบเป็นพร อันวิเศษ พระราชทานผ่านพระบรมราโชวาท เพื่อเตือนสติและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดจากการประพฤติชอบ และการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ย่อมจะต้องมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา วิชาการกับหลักธรรมนี้มีประกอบกันพร้อมในผู้ใด ผู้นั้นจะได้ประสบความสุขและความสำเร็จในชีวิตโดยสมบูรณ์..” พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 24 สิงหาคม 2519 และในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554
เราชาวไทยขอดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ปรากฏแห่งแผ่นดิน ภูมิทร์แห่งธรรม ด้วยการนำความรู้คู่คุณธรรมไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักดังนี้ มีสติรู้ตัว ปัญญา รู้คิด มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตกตัญญูต่อแผ่นดิน”

(ถวายเป็นภาษา เล่ม 2: 124)

จากตัวอย่างที่ 1 มีการอ้างถึงพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมีการระบุวัน เวลา ที่พระราชทานพระราชดำรัสไว้อย่างชัดเจน และจากการศึกษาพบว่า จากจำนวนข้อมูลทั้งหมดที่นำมาศึกษา ผู้เข้าประกวดทุกคนเลือกใช้การอ้างถึงพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส โดยระบุคำบอกเวลาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องของข้อมูลและเพื่อให้การกล่าวสุนทรพจน์มีความน่าเชื่อถือ

6.1.2 การอ้างถึงข้อมูล สถิติ

ตัวอย่างที่ 2

“กลุ่มสถิติและข้อมูลพลังงาน กระทรวงพลังงาน สรุปสถานการณ์ในช่วง 7 เดือนของปี พ.ศ. 2556 ว่าประเทศไทยใช้พลังงานเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาในทุกสาขาเศรษฐกิจและมีการนำเข้าพลังงาน คิดเป็นมูลค่ากว่า 735 พันล้านบาท”

(ถวายเป็นภาษา เล่ม 2: 160)

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้เข้าประกวดได้อ้างถึงข้อมูลทางวิชาการ และมีการระบุคำบอกเวลาของกลุ่มข้อมูลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งต้องการให้รายละเอียดแก่ผู้ฟัง สอดคล้องกับ แทนนเนน (Tannen 1989 อ้างในสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2560: 167) กล่าวว่า การเล่าเรื่องแบบให้รายละเอียดเป็นกลวิธีสร้างการมีส่วนร่วม (Involvement strategy) การเล่าแบบระบุรายละเอียดจึงช่วยทำให้ผู้เล่าบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อความ

6.2 เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

จากปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ มีการใช้คำบอกเวลา เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านการยกตัวอย่างบุคคล เหตุการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

“*ดั่งเช่นครั้งหนึ่ง ในยามใกล้ค่ำเต็มที ขณะพระองค์ทรงพระดำเนิน หมู่บ้าน อันแห่งแสง หึงธารน้ำตานองหน้าคนหนึ่งค่อยๆ คลานเข้ามาทอด พระบาทเพื่อขอพระราชทานฝนให้กับผืนดินที่แห้งแล้งแห่งนั้น พระองค์ ทรงแยมพระสรวล และตรัสด้วยพระเสียงอันอ่อนโยนว่า “ยายไม่ต้อง เป็นห่วงแล้วนะ ต่อไปนี้จะมีน้ำ เราเอาน้ำมาให้” พลันเมื่อพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินกลับ สายฝนก็หยาดเย็นลงมาในทันใด ยิ่งความฉ่ำชื่นใจ ให้เกิดแก้วงปรระชาและภาพความอ่อนโยนของพระองค์ก็สร้างความร่มเย็นใจ เรื่อยมา นับตั้งแต่วันนั้น トラบจนวันนี้”*

(ถวายนานผ่านภาษา เล่ม 2: 60-61)

จากตัวอย่างที่ 3 มีรูปคำแสดงเวลาที่ปรากฏในรูปของตัวอย่างบุคคลและเหตุการณ์ ซึ่งการยกตัวอย่างนี้ช่วยทำให้ผู้ฟังเหตุภาพได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

6.3 เพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์

กลวิธีทางวาทศิลป์เป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะในการสื่อสารหรือสื่อ ความหมาย ศิลปะในการใช้ภาษานี้หมายถึงการใช้คุณสมบัติทางเสียงและความหมาย ของคำ โดยอาจมีสัมผัสเสียงหรือสัมผัสคำสัมผัสหรือไม่ก็ได้ แต่มักจะมีจังหวะหรือทำนอง อยู่ในข้อความ ลักษณะทางวาทศิลป์เช่นนี้เป็นลักษณะเฉพาะในภาษาไทย หรืออาจเป็น การใช้คำซ้ำ ๆ กันโดยมีรูปแบบที่พิเศษไปจากการสื่อแทนด้วยความเรียงธรรมดา (จันทิมา อังคพนิชกิจ, 2561: 216)

ตัวอย่างที่ 4

“ 1 วันของพระองค์เหมือนไม่มีกลางคืน”

1 เดือนของพระองค์เหมือนมีมากกว่า 30 วัน

1 ปีของพระองค์อำนวยผลมากกว่า 100 ปี

1 ชีวิตของพระองค์สร้างประโยชน์สุขให้แก่หาชนมากกว่า

65 ล้านชีวิต ก่อเกิดคุณูปการน้อยใหญ่ที่ยังความเจริญยั่งยืน

บนผืนแผ่นดินไทย”

(ถวายเป็นภาษา เล่ม 1: 156)

จากตัวอย่างที่ 4 มีการใช้คำบอกเวลาเพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์ โดยใช้การเปรียบเทียบ ซึ่งความเปรียบที่ปรากฏในปริชยเหตุสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นการใช้ความเปรียบแบบอดีตจอน สอดคล้องกับที่ชัยรัตน์ พลมุข (2552: 302) กล่าวว่า

“ความเปรียบดังกล่าวสามารถรื้ออารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งใจในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี แม้เป็นความเปรียบที่ดูเกินจริงแต่ก็วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงซึ่งเห็นได้จากพระราชกรณียกิจประการต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิบัติมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานแห่งการครองสิริราชสมบัติ”

6.4 เพื่อโน้มน้าวใจ

อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์และอวยพร พานิช (2552: 55) กล่าวว่า การโน้มน้าวใจ หมายถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ

การพูดสุนทรพจน์ถือเป็นการพูดโน้มน้าวใจประเภทหนึ่ง วิรัช ลภีรัตนกุล (2543: 66) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการพูดโน้มน้าวใจว่าเป็นการพยายามชักจูงความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้ฟัง (influencing opinion and conduct) การประกวดสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักภายใต้กรอบใหญ่คือ “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” ดังนั้นผู้เข้าประกวดจึงต้องโน้มน้าวใจผู้ฟังให้เกิดความคล้อยตามและนำไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้คำบอกเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการ โน้มน้าวใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5

“84 พรรษา คือพระชนมายุที่ยั่งยืนนานแห่งมหाराช ราชชาติ
ใช้เพียงแต่ทรงครองแผ่นดิน หากแต่ยังทรงครองความรัก ครองความศรัทธา
ของมหาชนชาวสยาม ด้วยพระราชจริยาวัตรอันงดงามในทุกช่วงพระชนมพรรษา
นับแต่ที่พระองค์เสด็จเถลิงถวัลยราชย์สมบัติจวบจนวันนี้ ทุกพระบรมราโชวาท
และทุกพระราชพิธีราชพิธีคือแบบอย่างอันล้ำค่าให้ปวงประชาได้ชื่นชมและ
ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทด้วยความภาคภูมิใจ”

(ถวายเป็นงานผ่านภาษา เล่ม 2: 125)

จากตัวอย่างที่ 5 ผู้เข้าประกวดใช้คำบอกเวลาเพื่อนำไปสู่การโน้มน้าวใจผู้ฟัง
ให้ร่วมตามรอยพระยุคลบาท และสิ่งที่ผู้พูดโน้มน้าวใจนั้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเอง
และส่วนรวม จึงทำให้ผู้ฟังต่างคำนึงถึงผลประโยชน์อันเกิดแต่การฟัง

6.5 เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร

ตัวอย่างที่ 6

“ทุกท่านคะ หากเราลองทบทวนถึงสภาพสังคมไทยในช่วงระยะเวลา
40 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 นั้น เราจะพบว่า
มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมไทยหลากหลายทั้งร้ายและดี ด้านดีมีไว้
ให้สืบสาน ส่วนด้านร้ายนั้น เราท่านต้องแก้ไข”

(ถวายเป็นงานผ่านภาษา เล่ม 1: 53)

จากตัวอย่างที่ 6 ผู้เข้าประกวดเลือกใช้คำบอกเวลาเพื่อนำเสนอความรู้สึกนึกคิด
หรือทรรศนะส่วนตัวไปยังผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อต้องการชักชวนผู้ฟังให้คิดและคล้อยตามไปด้วย

6.6 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 (2556: 351) นิยาม
คำว่า “เฉลิม” ไว้ว่า ยกย่อง เช่น เฉลิมพระเกียรติ, เพิ่มพูน เสริม, เช่น เฉลิมศรัทธา,
เลิศ ยอด

คำยวง วราสิทธิชัย (2549: 32) กล่าวว่า “ การเฉลิมพระเกียรติ หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์มีพระเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ การแสดงพระเกียรติยศให้ปรากฏหรือประจักษ์โดยทั่วไป หรือการแสดงวามชื่นชมยกย่องพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์”

ปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผู้เข้าประกวดทุกคนจึงต้องเรียบเรียงบทพูดทั้งการนำเสนอความรู้ ความคิด ทั้งนี้มีการใช้คำบอกเวลาเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

“...ด้วยเหตุ ๑ เซนติเมตรในแผนที่ จึงเป็นระยะทางมากกว่า ๑๐๐ กิโลเมตรที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปถึงประชาชนในทุกหนทุกแห่ง ๑ สัญลักษณ์ในแผนที่จึงแทนแหล่งเรียนรู้กว่า ๔๐๐๐ โครงการ ในพระราชดำริที่จัดตั้งอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และ ๑ ข้อความในแผนที่ คือใจความสำคัญที่ทรงกลั่นกรองจากการทรงงานกว่า ๖๐ ปีเพื่อ ๑ ประทานในแผนที่นั้นคือความสุขสวัสดิ์ของปวงชน เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องราวที่ปรากฏในแผนที่แห่งอัจฉริยภาพ ซึ่งไม่ใช่เพียงข้อมูล ในกระดาษสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่หากแต่เป็นชาติไทยทั้งแผ่นดินที่ภูผินทร์ ทรงลิขิตด้วยความเอาพระทัยใส่ ด้วยพระเนตรดูแลทั้งใกล้ไกล ด้วยพระบาทยาตราไปและพระหัตถ์โอบอุ้มไทยเสมอมา”

(กวิสรา เหล่าพิลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2557)

จากตัวอย่างที่ 7 แสดงให้เห็นถึงการเฉลิมพระเกียรติอย่างชัดเจนด้วยระยะเวลาที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจมาอย่างยาวนานตลอดรัชสมัยของพระองค์ อำนวยความผาสุกร่มเย็นแก่ปวงชนชาวไทย โดยการใช้คำบอกเวลาในตัวอย่างดังกล่าวย่อมสะท้อนถึงการยกย่องพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร อย่างสูงสุด สอดคล้องกับรูปภาษาแสดงการให้เกียรติ (Honorifics) บราวน์และเลวินสัน 1987 (Brown and Levinson) (อ้างใน สุวดี นาคสวัสดิ์, 2552: 7- 8) กล่าวถึงลักษณะ

ของรูปภาพแสดงการให้เกียรติว่า หน้าที่สำคัญของรูปภาพแสดงการให้เกียรติ คือ เป็นเครื่องมือเพื่อแสดงความเคารพยกย่องต่อบุคคลอื่นเป็นเป้าหมายของการให้เกียรติ การแสดงความเคารพต่อบุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ 2 วิธี คือการที่ผู้พูดแสดงความยกย่องผู้ที่พูดด้วยและการที่ผู้พูดแสดงความถ่อมตน

7. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาคำบอกเวลาในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ จากมุมมองวินนปฏิบัติศาสตร์ พบว่าผู้เข้าประกวดเลือกใช้คำบอกเวลาโดยมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร 6 ประการ คือ 1) เพื่อให้ข้อมูล/แจ้งสารไปยังผู้รับสาร 2) เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม 3) เพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์ 4) เพื่อโน้มน้าวใจ 5) เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร และ 6) เพื่อเฉลิมพระเกียรติ

คำบอกเวลาที่ปรากฏในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ มีความหลากหลาย สอดคล้องกับ Pranee Kullavanijaya (2003: 104) ที่กล่าวว่า “*The Study of time markers from the four periods show that time markers in Modern Thai are larger in number than those in the other periods. In fact, there was a sharp increase already in the Rattanakosin period.*” และการศึกษาครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าคำบอกเวลามีส่วนช่วยสะท้อนโลกทัศน์ของสังคมไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่อีกพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย สอดคล้องกับที่สุลักษณ์ สุรนธิญโญ (2562: 182-183) กล่าวว่า

“การนำเสนอภาพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรีที่ไม่เป็นเพียงแต่ “ยุ้นีคิง” เท่านั้น แต่ทรงเป็น “ราชันผู้ยิ่งใหญ่” หรือ King Of Kings ในห้วงสำนึกแห่งการรับรู้ของปวงชนชาวไทยตลอดไป”

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่สะท้อนผ่านคำบอกเวลาเพราะนอกจากใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารแล้วยังมีวัตถุประสงค์สำคัญ

คือเพื่อบูชาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศชาติและประชาชนมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาประชาราษฎร์เป็นอเนกประการ ดังพระราชปรารภความสำคัญตอนหนึ่งว่า

“การเป็นข้าราชการยังมีเสาร์ อาทิตย์ ยังมีวันนักขัตฤกษ์ ยังมีวันหยุด แต่การเป็นกษัตริย์ไม่มีวันเสาร์ อาทิตย์ ไม่มีวันหยุด ต้องเป็นตลอด ๒๔ ชั่วโมง”

(ถวายเป็นงานผ่านภาษา เล่ม 1: 65)

พระราชปรารภข้างต้นนอกจากจะปรากฏคำบอกเวลาแล้วยังแสดงถึงพระราชปณิธานอันยิ่งใหญ่ที่ดำรงอยู่เหนือกาลเวลาซึ่งพสกนิกรไทยต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้มาจวบจนปัจจุบัน

อนึ่ง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าคำบอกเวลานั้นปรากฏในโครงสร้างส่วนต่าง ๆ ของปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ทั้งส่วนเปิดเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนลงท้าย ทว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาประเภทของคำบอกเวลาและยังมิได้ศึกษาด้านปริมาณ ดังนั้นหากมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวก็จะเป็นการเติมเต็มมุมมองให้ลึกซึ้งและขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่อนุเคราะห์ให้สุนทรพจน์อุดมศึกษา เฉลิมพระเกียรติ ครั้งที่ 1-18 (พ.ศ. 2543 - 2560) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาวรรณ หงส์ดามรงค์และธีรณัฐ โชคสุวนิช. (2551). **วัจนปฏิบัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำยวง วราสิทธิชัย. (2549). **มองวรรณกรรมพระราชพิธีในฐานะวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ**. **วารสารวรรณวิทัศน์**. (6), 31-71.
- จันทิมา อังคพนิกิจ. (2651). **การวิเคราะห์ข้อความ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยรัตน์ พลมุข. (2552). **วรรณคดีประกอบพระราชพิธีสมัยรัตนโกสินทร์: แนวคิดธรรมราชากับกลวิธีทางวรรณศิลป์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). **เอกสารคำสอนรายวิชา 2201783 การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)**. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.เอกสารอัดสำเนา
- นิโลบล ภูระย้า. (2556). **การศึกษาคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นอีสานในพื้นที่ภาคอีสานตอนบน**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชร บัวเพียร. (2541). **วาทะวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิรัช ลภิตันกุล. (2543). **วาทนิเทศและวาทศิลป์ หลักทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ ยุคศตวรรษใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2549). **ถวียงงานผ่านภาษา “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” รวมบทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ ชิงถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวระหว่างปี พ.ศ. 2543-2548**. กรุงเทพฯ: อาร์ทีสทรี ดีไซน์.

- _____. (2562). ถวายงานผ่านภาษา เล่ม 2 “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” รวมบทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งถวายพระราชทานพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ชนะการประกวดระหว่างปี พ.ศ. 2549-2560. กรุงเทพฯ: ธนบรรณ อินเตอร์พรีน.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2560). พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ. 2494-2559) : การศึกษาทฤษฎีทางภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36 (5), 162-174.
- สุจิตต์ลักษณ์ ตีเมตง. (2552). วจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภัคชัย สุธนภิญโญ. (2562). **ราชันผู้ยิ่งใหญ่: การนำเสนอภาพวีรรสในกาพย์เห่เรือ.** รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ (Proceeding) มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 15 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (IC-HUSO 2019) ระหว่างวันที่ 11-12 พฤศจิกายน 2562, 166-184.
- สุวดี นาคสวัสดิ์. (2552). **ระบบการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำขึ้นต้น คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 คำลงท้าย และคำรับในราชาศัพท์ไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา เพ่งพานิช. (2551). **วจนปฏิบัติศาสตร์ 2.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และอวยพร พานิช. (2552). การใช้ทฤษฎีการโน้มน้าวใจในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ของไทย. **วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา.** 2 (1), 54-62.
- Kullavanijaya, Pranee. (2003). A historical study of time markers in Thai. **MANUSYA: Journal of Humanities.** Special Issue (6), 87-106.